

enhver saadan almindelig Bestemmelse har en aldeles ubestemt Udstrækning og maa derfor finde sin Begrænsning ved særlige Lovbestemmelser eller ved Andres naturlige Rettigheder. Saaledes ogsaa med Hensyn til Forsamlingsfriheden. De Herre vilde give Grundlovens Bestemmelse desangaaende en ubegrænset Udstrækning, men jeg tror, at Enhver, der uhibet vil dømme om dette Punkt og tænke tilbage paa, hvorledes Bestemmelsen om Forsamlingsfrihed blev vedtagen, maa let komme paa det Rene med, at man ved at vedtage denne Bestemmelse ikke har tilfattet at afgjøre Noget om helst med Hensyn til Helligdagens Helligholdelse. Nu vil jeg for Øvrigt bemærke, at jeg personlig ikke er utilbøielig til i et væsentligt Punkt at slutte mig til det ærede Medlem for Røding (Berg). Jeg har aldrig rigtig kunnet forstaa, at den Lovbestaaende Overholdelse af et vis bestemt Religions-samfunds Helligdage er i fuld Samklang med den Religionsfrihed, som ikke alene Grundloven har villet sikke os, men som mere og mere bliver opstillet som en fuldstændig Ligeberettigelse af alle mulige religiøse Samfund; thi den Beskyttelse, der ydes Folketirken, er, som en af de sidste Talere bemærkede, snart reduceret alene til en Beskyttelse af dens Pengepung. Naar det er Tilfældet, er der efter min Formening liden Konsekvens i Op-retholdelsen af Helligdagsanordningen. Jeg kan desuden ikke erkende, — uagtet jeg haade alvorlig har tænkt derover og ved forskjellige Leiligheder har søgt Oplysning ad Erfaringsens Vej, — at man derved virkelig kan bidrage til Søndagens Helligholdelse. Jeg tror det ikke, jeg tror, at naar man skulde tælle, hvormange der ved Helligdagsanordningen føres til Kirken og hvormange til Kroen, føres der mange flere til Kroen end til Kirken. Dette er min Overbevisning, — og naar man derfor fastholder det Standpunkt, som baade det ærede Medlem for Ribe Amts 1ste Valgkreds (H. Kruse) og det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds (Berg) stillede sig paa, da de syntes at have størst Lyst til aldeles at affstatte Helligdags-Ordningen, er jeg temmelig tilbøielig til at tro, at jeg vilde kunne følge med dem. Fuldkommen paa det Rene dermed er jeg ikke; jeg tilstaa, at, hvis jeg kjendte nogen praktisk Vej til at naae det, Helligdags-Ordningen tilfattet, vilde jeg gaa den; men kan dette alligevel ikke naaes, da vilde jeg foretrække Ophævelsen af Helligdags-Ordningen fremfor de nuværende Forhold. Men jeg kan paa ingen mulig Maade være med til blot at forandre Helligholdelsen af Søndagen til en Lovbælet Fridag om Ugen og saaledes at etablere paabudt og bælet Dagdriveri. Det forekommer mig, at man neppe kan tænke sig en mere oprørende Indgriben i Friheden end paa dette Punkt. Jeg maa paa det Bestemteste hævde, at Arbejdet ikke skal betragtes som en Forbuds-; thi dette er en grundsaaklig Opfattelse, som kun en vanartet eller forskjælet Lid har søgt

at gjøre gjældende. Jeg har kjendt mangen en hæderlig og tro Arbejder, som har luffet sin Bærkedssør om Søndagen, og naar man har hørt det rabalder indenfor og ad en Bagdør er gaaet ind til ham, har han undskyldt sig med, at han var kjed af at drive hele Søndagen, eller at han havde ikke Lyst til at gaa i Kirke, da han ikke syntes Præsten tiltalte ham o. s. v., og saa vidste han ikke at faae Ende paa Lid, naar han ikke var ved sit Arbejde. Det forekommer mig, at det er et oprørende Indgreb i den naturlige Frihed at forbyde Folk at arbejde om Søndagen, naar de have Lyst dertil, og med den i alle Retninger udstrakte Frihed, vi have nuomstunder, behøve Arbejderne ikke den Beskyttelse; thi det Raifonnement, som det ærede Medlem for Rjøbenhavns Amts 5te Valgkreds opstillede, at, naar det ikke er forbudt, tvinge Forholdene dem til at arbejde 7 Dage om Ugen for samme Betaling som i 6, holder ikke Stik. (Modsigelse). Nei, thi den ærede Rigsdagsmand maa vide, naar han ved Bæst om det, som han taler om, at Prisen for et Lands Fabrikarbejde — og det var netop Fabrikarbejde, han talte om — bestemmes ikke af dette ene Lands Produktion, men af alle de tilgrændsende Landes, som deltage i Produktionen og Konkurrencen. Det er ikke Danmarks Fabriker, som bestemme Priserne paa Fabrikvarer her; det er andre tilgrændsende Lande, hvis Varer indføres og opfyldte Markedet, som bestemme Prisen, og i det Dieblit, man negter Arbejderen Ret til at arbejde en Dag, da han ikke alene har Lyst dertil men baade overensstemmende med sin Sundhed og Tilbøielighed ønsker det, berøver man ham hans berettigede Afgang til Erhverv den Dag. Jeg kan forstaa den Paastand, at med den fuldstændige Religionsfrihed, vi have, staar det i en forunderlig Modstrid ved Lov at opretholde et bestemt Religions-samfunds Helligdage; men derimod kan jeg paa ingen Maade forstaa, at, naar man hævder dette, og hævder, at den i Grundloven hjemlede Forsamlingsfrihed ikke maa lide nogenlommelst Indskrænkning paa Helligdage, man da ikke tillige overfor Helligdagsanordningen vil hævde den langt helligere Ret: Retten til Erhverv; dette er efter min Mening en ligefrem Absurditet.

Formanden (Krabbe): Det ærede Medlem brugte engang imellem Udtryk, som vare lidt mindre sjonsonmt valgte, end jeg kunde ønske.

Thorup: Jeg vil begynde med at udtale min Anerkjendelse til den høitævede Justitsminister, for at han har ved dette Lovforslag bragt dette Spørgsmaal paa Bane, idet jeg tror, at en stor Del af Befolkningen længtes efter at høre, hvorledes den nuværende Regjering stillede sig til Spørgsmaalet om Helligdagsanordningen. Det er vist bekjendt for os Alle, at Forordningen af 1845, saaledes som det blev udtalt af det ærede Medlem for Rjøben-